

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

VID HAVET. — EFTER FOTO.

23:DJE ÅRG.

DEN 30 OKTOBER 1921

N:O 5

Porträtt.

Hilda Banghønen²

Kliché: Göts Ritbyrå & Klichéanstalt, Odø

I skådespelarns rike
allt växlar år från år

sjöng Talis Qualis en gång till en populär svensk
aktör på hans femtiårsdag och fortsatte med verserna:

En var får där sin like,
hur värdig än han står.

Reflektionens allmängiltighet vill säkerligen ingen bestrida; att den ibland förefaller ännu mera sann än annars, låter inte förneka sig. I dessa tider är det fallet, och när jag skall beledsaga ett porträtt av fröken Hilda Borgström med några ord, ha ingångsraderna ofrivilligt runnit mig i minnet, och de båda följande gåvo även åtskilligt att tänka på.

Hilda Teresia Borgström föddes i Stockholm den 13 oktober 1871 och började redan som nioåring att öva sig för teatern, ehuru i annan riktning än den, som sedan vart hennes: hon var nämligen 1880—87 elev vid balettskolan. Den lärlingstiden följdes av en kortare vid Dramatiska teaterns elevskola 1887—88 och därefter var hon genast ute i självständigt arbete, först hos W. Rydberg ett år, så vid Stora teatern i Göteborg ett spelår, hos Bosin lika lång tid, två år hos August Lindberg i Göteborg och ett år vid Svenska teatern i Hälsingfors. På dessa skiftande anställningar följde ett längre engagemang, 1894—1900, hos Albert Ranft, från vilken hon övergick till Dramatiska teatern, där hon förblev i tolv år. Därefter började ett slags nomadliv i Thalias rike med gästspel och flyttningar under några år, tills hon för en kortare tid tog ledningen av den nya Blancheteatern och 1920 återbördades till Dramatiska teatern, där hon och hennes konst utan gensägelse äro hemma.

Det är inte alltför många, som i likhet med Hilda Borgström vid femtio års ålder kunna se tillbaka på trettiofyra års scenisk verksamhet, och det är sannolikt ganska få, som vid femtio år ha bakom sig en sådan mängd av lösta uppgifter som hon. Blåddrar jag i mina gamla affischer, hittar jag massor av erinringsbilder, och i artiklarna till hennes femtioårsdag har jag kunnat fullständiga minneslistan med ytterligare ett stort antal. Hennes liv har varit en rik arbetsdag — och det är långt till kvällen ännu.

Mitt första minne av henne går tillbaks till skoltiden i Nyköping, vad stycket hette, kommer jag inte ihåg, men mycket väl den unga flickan, som i överraskning och glädje över att vara älskad av den som hon inte kunnat våga hoppas på att få, vid hans frieri slår armarna om hans hals utan att släppa den vita pälskrage hon håller i händerna och så begraver bådas huvuden under pälsverket. Vad hon var värligt frisk och förtjusande okonstlad och glad och söt i den rollen! Hennes namn vart inte glömt, men när skolynglingen återfann det på en affisch i Uppsala vid 90-talets slut, var dess bärarinna redan en helt annan, och när han skrev sin kritik över kvällens föreställning, gällde berömmet väsentligen "den pregnant replikkonst, varigenom fröken Borgström visade sig stå framom sina medspelare."

Då hade hon för länge sedan tagit Stockholm med storm. När August Lindberg 1893 avslutade sin Göteborgsepok med att i Stockholm spela "Byggmästar Solness" och "Tatlovs hemlighet", var Hilda Borgström som *Hilde* och *Mary* hans kvinnliga dragningskraft, och den friska, smittande käckheten tillsammans med den redan vunna sceniska behärskningen väckte nästan sensation. Hennes roller i Stockholm blevo sedan av ett helt annat slag, och kanhända var hennes lynne bland dem, för vilka den sorglösa vårbloomingen är mycket snabb. Alltnog, hon var en naturlig *Lisa* i "Per Olsson och hans käring" och en idea-

lisk *fru Wilton* i "John Gabriel Bockman", men hon lärde sig framför allt att uttrycka det spirituella, raffinerade, världserfarna och av livet naggade hos franska kvinnor av värld och halv värld, vilka repertoaren i Stockholm hade och allttjämt har som en av de ständiga karaktärssorterna. Hon var *Fernande* i "Giboyers son", *Suzanne* i "Sällskap där man har tråkigt" — en av de mest typiska och briljant utförd — och *Flipote* i Lemaitres parisiska sededrama med samma namn. Det vart samma rollfack, när hon gått in vid Dramaten, där hon började med *Zaza*, en virtuosmässigt gjord virtuosroll i den franskt erotiska stil, som här åtnjutit en så djup beundran.

Hennes tolv år vid denna scen gåvo för övrigt en rik uppfyllelse av vad hon lovat, hennes förmåga prövades verkligen och visade sig bära även ett bra stycke utanför det område, som hon inmutat med så stor skicklighet. Hon rörde sig i historisk kostym, som *Abigail* i Scribes "Ett glas vatten" 1903 och *Katarina* i "Så tuktas en argbigga" 1905, vilken sistnämnda var en överraskande, psykologiskt stark tolkning, och *Franziska* i "Minna von Bornhelm" 1906, som med rätta är berömd för sin "oförläpneliga osökt-het" — men som Else Heims likväl visat kunna överträffas i oanad grad — och den karska kammarjungfrun *Maria* i "Trettondagsafton". Här ligger säkerligen början till en utveckling, som avbröts, när repertoaren inte lämnade henne flera tillfällen att införliva sig med gestalter från äldre skeden, för vilka hennes genomskinliga spel och klartänkta ingenium skulle gjort henne så utomordentligt skickad. Nu är det väl endast i någon enstaka uppgift som präciösen *Madelon* hon lämnar den modärna tidens kvinnor.

Av dem har hon emellertid ett stort galleri, koketter och kokotter, bedragna känslokvinnor och beråkande förståndsfruntimmer, aktriser som grevinnor. Gränsen för hennes förmåga av att leva sig in i en själ betecknas av *Candida* (1908); den värme och den innerlighet, som göra *Candida* till Shaws enda hjärtliga kvinna, mäktade hon icke och icke håller den lidelsefulla *Julia* i Shaws "Kurtisören" (1909). Men vilken hurtig och vinnande *Annie* var hon inte i Esmanns "Far och son" (1906), en skarpsynt och energisk ny kvinna, hur käck och frimodig gav hon inte *Ellen von Törning* i Fuldas "Livets maskerad" och med vilken trovärdig, sympatisk konst framställde hon inte modellen, Dora Jensen, i Otto Benzons "Måttligt skämt" (1905). Till det bästa hon gett hör *Signe* i Didrings "Högt spel" (1909), den unga, behagfulla hustrun, som skyldigt-oskyldigt åstadkommer olyckan och ett ögonblick vacklar i sin redbarhet. Där finnas stora roller som Maughams *lady Frederick* med sitt stänk av vemod bland skälmeriet eller *Cyprienne* i "Vi skiljas", *Hélène* i Curels "Skylddockan" (1904) och *lady Killone* i Fagans "Tidningskungen" (1910), en godhjärtad och präktig natur, alla uppburna med sanning och säkerhet. Men också små uppgifter har hon gjort tacksamma som t. ex. professorskan *Laursen* i Helge Rodes "Flykten" eller *Annie* i en av de småpjäser, som bilda Schnitzlers "Anatol". Hon är för stor konstnär för att världslösa en roll, även om den är obetydlig, och för stor talang att förstöra en uppgift, om den än ligger henne rätt fjärran.

Jag vet inte, om de roller jag nämnt, varit ett urval, som träffat det mest karakteristiska och visat omfattningen av Hilda Borgströms konstnärskap i klaraste dag. En annan sätter kanske högre än någon av dem jag nämnt *Lizzie* i Henning Bergers "Syndafloden" eller fru *Vannaire* i Guitrys "Fästningen faller", den den grymma *Hélène Laroche* i "Taifun" eller den ättiksura dottern i Kristian Elster d. y:s "Miljonen". Det finnes så mycket att välja på. Jag gör den re-

flektionen, att ur litterär synpunkt är valet likgiltigt. Från de nämnda styckena och de många av hennes framgångar, som jag måst låta bli att nämna här, faller det ett klart men icke smickrande ljus över de sista tjuguarens teaterliv i Stockholm. Vilket oändligt antal av dessa pjäser har inte redan sjunkit till botten för att aldrig lyftas upp i rampens bjärta dager av någon dykare! Hur mycket av denna teaterlitteratur har inte varit tomt buller och falskt sken, åt vilket så många begåvade och själfulla konstnärer strävat att ge liv och verklighet!

Hilda Borgström har varit en av de främsta bland dessa. Hon har inte haft något av den romantik, som den mondäna nutidskvinna saknar. Mig har hon alltid påmint om fru Lenngren:

Professor Julius Kronberg avled den 17 okt. i sitt hem i Stockholm.

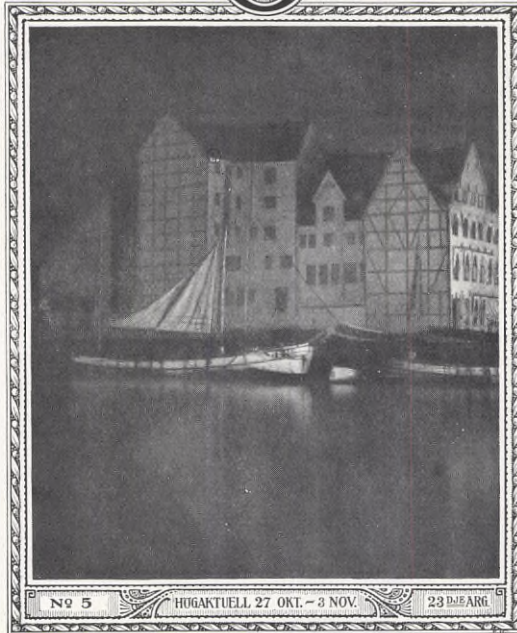
Den bortgångne, som var född 1850 i Karlskrona, kom 13-årig till Stockholm, vann 1864 inträde i Konstakademins principskola och uppflyttades följande år i antikskolan. Sedan han 1873 erhållit ett statens resestipendium vistades han under en följd av år utomlands med längre uppehåll i Düsseldorf, München, Venedig och Rom. Vistelsen i München och den där gjorda nära bekantskapen med det Makartska praktmåleriet kom att öva ett särskilt starkt inflytande på den unge konstnärens utveckling. Under denna påverkan men dock med fullt bevarad individuell självständighet utförde han endast 25-årig den målning "Nymf och fauner", som skulle bli hans livs starkaste verk. Tavlan vilken utställdes i München och sedan inköptes av svenska staten till Nationalmuseum, gjorde i ett slag den unge nordbons namn berömt och knöt de rika förhoppningar till hans konst. Detta arbete liksom de närmast följande besläktade verken "Vår", "Sommar", "Höst" och "Backant" fingo längre fram ett mera kritiskt bedömande, men även om, som man velat göra gällande, dessa skapelser sakna psyko-

30 Oktober 1921.

Lösnummer 35 öre

HVAR 8 DAG

•ILLUSTR• •MAGASIN•

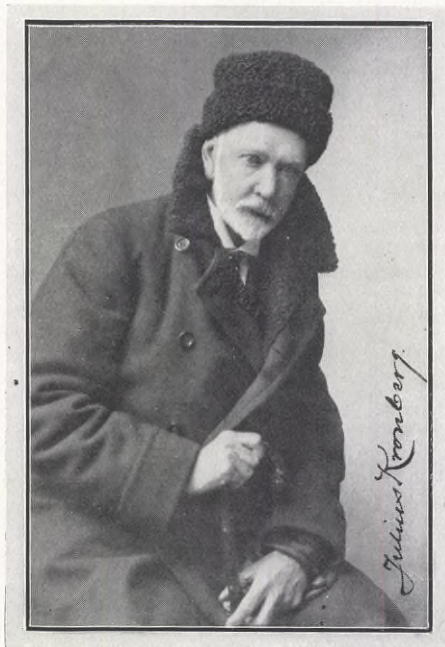

OMSLAGSVIGNETT FÖR FÖRELIGGANDE N:R 5.

I rödbrun dubbeltonfärg.

En utomordentligt väl utförd stämningsbild från Christianshavn i gamla Köpenhamn i anslutning till firandet av Amagers 400-årsjubileum. — Bilden är tagen av den berömda kamerakonstruktören N. Chr. Bang i Köpenhamn.

JULIUS KRONBERG †.

Öfver porträtt.

Klische: Ernst Silfverparre.

F. 1850. † 17 okt.

klok, en smula oätkomlig, åtminstone mycket reserverad, men med vass malice och ettrig häftighet som ena polen och lugn ömhet som den andra. En mycket vederhäftig teknik, som arbetar med obetydliga medel och är uttrycksfull utan stora åtbörder eller skrik. Det behärskade och stilla ger henne ofta ett omedvetet rörande drag av frostbitenhet, och ändå är hon så spirituellt. Hon är världserfaren och diskret, illusionslös och skeptisk; redan hennes klara stämma och den torra, nyktra stockholmska hon talar så överlägset kännetecknar hennes kynne och genomskådande intelligens. Hon har förenat den äldre tiders bästa skolning med samtidens lynne.

Ruben G:son Berg.

logiskt djup, uppbäras de dock av en stark och äkta känsla. Det är över dem ett ungdomligt livsberusat patos, oreflekterat och omedelbart, en smittande färgglädje, en improvisationens friskhet och en känslans yppighet som blända och betaga. De därefter följande arbetena "Kleopatras död", "Drottningen av Saba" och "Saul och David" kännetecknas icke av samma ymnigt flödande ingivelse, giva icke samma omedelbara glädje men äro dock uttryck för en redlig, högt syftande konstnärsvilja. Efter att 1881 hava blivit medlem av konstakademien och vice professor 1885 återvände K. 1889 till hemlandet, där han bosatte sig i Stockholm. Utnämningen till professor följde 1895. Från denna befattning begärde och erhöll han dock redan tre år senare avsked. Under den senare delen av Kronbergs konstnärliga verksamhetsperiod var det monumentalmåleriet, som fick hans bästa kraft och därefter även porträttmåleriet. Bl. a. utförde han stora plafondmålningar i Stockholms slott, Dramatiska teatern och i Hallwylska palatset. Bland hans porträtt är det av grevinnan Wilhelmina v. Hallwyl det mest kända och märkligaste.

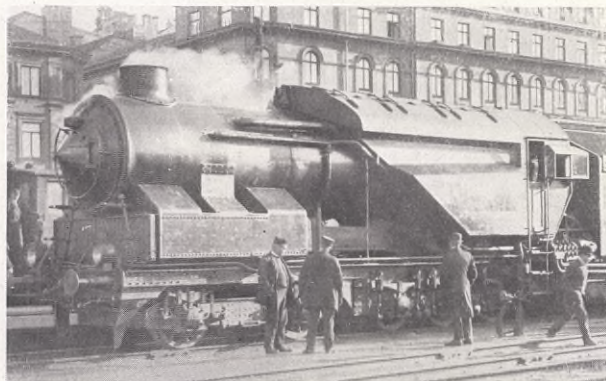

ÖVERSTE O. W. MELIN.
Uppfinnaren av det berömda svenska stenografisystem som bär hans namn och vilket han i dagarna med alla tillhörande förlags- och övriga rättigheter överlämnat till Melinska stenografiförbundet som gåva.

Efter porträtt.

Kliché: Bengt Silfversparre.

Det Ljungströmska turbo-kondenserings-lokomotivet har i dagarna med synnerligen gott resultat provkörts på sträckan Stockholm—Uppsala. Det har därvid visat sig, att denna loktyp i dragkraft och fart-möjligheter är fullt jämför-ligt med statsbanornas kraf-

tigaste lokomotivtyper B- och F-loken, men endast förbrukar hälften så mycket bränsle som ett vanligt lok med motsvarande prestationsförmåga. Dessutom är gången ljudlös utan ångstöt.

Vidstående bild:
DET FÖRSTA SVENSKA TURBINLOKOMOTIVET Å STATSBANORNA.
Foto Norborg, Sthlm.

Melinska stenografiförbundets årsmöte den 23 okt. i Malmö räknade som deltagare ett 30-tal ombud och medlemmar från olika delar av landet. Vid mötet överlämnade förbundets ordförande överste Olof W. Melin ett av honom till Melinska stenografiförbundet utfärdat gåvobrev på äganderätten till hans stenografisystem med alla därtill hörande rättigheter samt författare- och förläggareätt till samtliga av honom utgivna läroböcker. Förbundets tacksamhet för den mottagna storartade gåvan liksom alla melinska stenografers erkänsla för vad överste Melin gjort för stenografins främjande tolkades i varma ordalag av arkivarie P. G. Widegren, förbundets vice ordf. Samtidigt överlämnades till överste Melin från stenografiförbundet en med anledning av hans nyligen firade 60-årsdag präglad plakett i guld med jubilarens bild. Av plaketten finnas i silver och brons utförda kopior. Den första av silverplaketterna, vilka utförts i numrerade exemplar, överlämnades vid samma tillfälle till överstinnan Melin.

Vid det därefter företagna styrelsevalet återvaldes med acklamation överste Melin till stenografiförbundets ordförande.

Överste M. har av k. m:t fått i uppdrag att vintern 1921—22 i Frankrike, Tyskland och Österrike studera stenografiundervisningen vid därvarande läroverk.

LÖJTN. BERTIL G:SON UGGLÅ,
Segrare i första mästerskapstävlingen i modärn femkamp.
Text å sid. 78.

Foto. Jønger, Sthlm.

Kliché: Bengt Silfversparre.

Foto. Ohm, Malmö.

"GUSTAF V", SVERIGES NYASTE PANSARBAT, vid Kockumska varvet i Malmö på sin första tur till sjöss, ännu utan propellrar

Text å sid. 78.

Fot. Almbeca & Preinitz, Sthlm.

Licht: Bengt Sjöberg

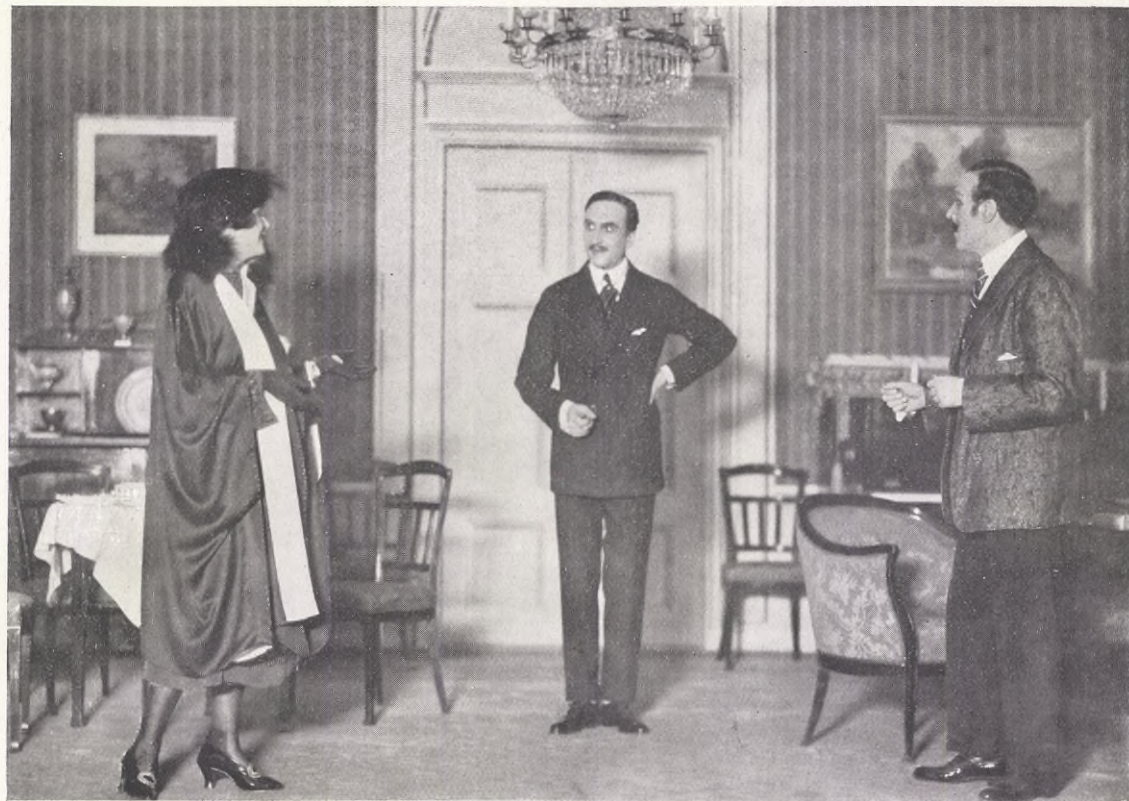
SVENSKA TEATERN. Första uppförandet av Algot Sandbergs skådespel "David och Filistéerna". Fr. v. herrar Gösta Ekman (agitatoren Tommasso Salvadori), Gunnar Klintberg (fabriksägaren, kommandör Carlo Speroni), fru Edith Erastoff (dottern Ines Speroni).

Svenska teatern i Stockholm hade den 21 okt. premiär på Algot Sandbergs nyskrivna skådespel "David och Filistéerna". Motivet är hämtat närmast från Italien, vilket land som bekant varit och ännu är skådeplatsen för en förbittrad socialpolitisk kamp mellan kapital och arbete. Företeelsen är ju dock internationell och således aktuell även för svensk publik. Skådespelet är gjort med skicklig hand. Det äger, även om färgläggningen underdunkad är alltför stickande bjärt, många verkningfulla moment och stor slagfärdighet i repliken, men det djuptgående problemets behandling förefaller ganska schematisk och föga givande. Stycket vann vid premiären en avgjord framgång. Publikens entusiasm tog sig uttryck i varma applåder inför öppen ridå och fullständiga bifallsstormar vid aktsluten.

Bland de uppträdande märktes Gösta Ekman som den bolsjevikiske företrädaren för handens arbete, Gustaf Klintberg, industrimagnat och representant för kapitalets och hjärnans män, Oscar Johanson en politisk streber och samvetslös folkförledare, Hugo Björne en klok och ädelsinnad amerikansk storfinansier samt slutligen innehavarna av de kvinnliga rollerna Edith Erastoff, Constance Gibson och Renée Björling.

Goda fotografier för omslagsvignetter

— genre och landskap — äro välkomna och honoreras vid införandet.

MINDRE DRAMATISKA TEATERN. Karl Slobodas komedi "Porträttet". Fr. v. Fru Frida Winnerstrand (Lea), herrar Olof Winnerstrand (Abel), Gösta Hillberg (Hugo). — Text å sid. 71. — (Foto. Almborg & Preinitz, Sthlm). — Licht: Bengt Sjöberg

Den en gång så idylliska ön Amager, vilken Köpenhamn nu hotar att uppsluka, så snabbt som denna stad utvidgar sig, har i dagarna firat 400-årsminnet av den viktigaste händelsen i sin historia. Det är nämligen i år 400 år sedan ön togs i besittning av den skara holländare, kunniga i grönsaksodling och annan ortagårdskonst, som inkallats till Danmark av konung Kristian II. Den närmaste anledningen till deras inkallande var konungens önskan att genom dem få den kungliga hushållningen försedd med trädgårdens alla produkter. Holländarne fingo åt sig upplåten en betydande del av den fruktbara vid denna tid glest bebodda ön och förvandlade den till en rikt givande trädgård. De bildade här ute en liten stat i staten med bibehållande av sina nationella sedvanor. Det var som en enda stor familj, vilken fortfor att leva på visst sätt avskild från landets övriga invånare, av vilka endast undantagsvis en och annan gifte sig in bland amagerfolket. Resultatet härav har blivit, att man ännu den dag i dag är kvar detta lilla stycke Holland mitt i Danmark. Det är icke blott de allmänt förekommande namnen Trein, Dirch, Jan o. a. som visa det utan även klädedräkten. Under alla de gångna åren ha amagerkvinnornas vita huvudkläden lyst upp Amager-torget i Köpenhamn, dit de tidigt på morgonen rycka in med sina grönsaker, sin frukt och sina blommor,

Efter Johanna Peters.

Könige. Hovst. Silkeborgens.

AMAGERFLICKOR.

T. v.:

DANSKA KONUNGAPARET, KRON-PRINS FREDERIK OCH PRINS KNUD gå genom äreporten till högtidligheten i St. Magleby kyrka.

och vilket de genom sina egna personer och genom de dem omgivande rikedomarne av yppiga trädgårdsläster göra till en av det modernna Köpenhamns sevärdheter.

Jubileet, som förlagts till en söndag, firades med kungabesök på ön och med utvecklandet av ett glatt och brokigt folkliv. Amager, som eljes icke hör till de platser, dit köpenhamnarne göra sina utflykter, fick på fäst dagen mottaga en hel invasion av huvudstadens befolkning, vilken ville begagna tillfället att på nära håll få se amagerborna och göra bekantskap med deras ned genom tiderna bevarade egendomliga sedvänjor. Ännu har ön kvar sin idylliska prägel, men det är dock tydligt, att en ny tid, som skall gå förödande ut över det bevarade sekelgamla, snart skall bryta in över Amager. Det är farligt att ha så mycket öppet och inbjudande land liggande intill en storstad med den expansionskraft Köpenhamn har. Bebyggandet skall taga fart, lägga beslag på marken och amagerfolket skall trängas tillbaka upp i ett hörn av sin ö. Det är att beklaga, att det gamla Amager

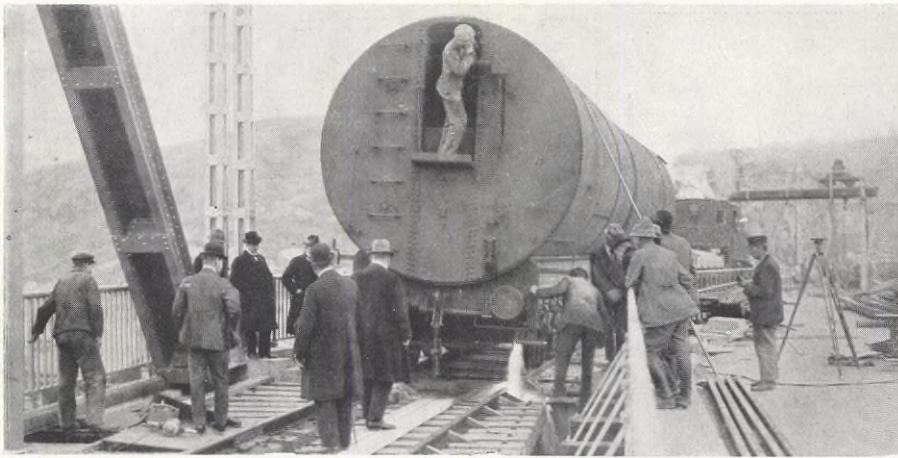

Foto. Norberg, Sthlm.

PROVBELASTNING AV DEN NYA HAMMARBYBRON.

Klisché: Coës, Gbn.

Den nya bron över Hammarbyleden vid Danviken har nu under de senaste dagarna varit föremål för *provbelastrning*, vilken den 18 oktober till vederbörande myndigheters fulla tillfredsställelse slutförts. Till åstadkommande av den erforderliga tyngden hade från Sätens järnvägar lånats fyra stycken tankvagnar, vilka fyllda med vatten representerade en tyngd av 64 ton pr styck. Själva broklaffen underkastades en belastning av 54 ton, vilket motsvarar en ökning av 35 proc. utöver den beräknade belastningen

skall vara dömt att försvinna. Det har ägt en underbar livskraft — det finns väl knappast någon motsvarighet till den seghet och kraft med vilka de till Amager inflyttade holländarne och deras efterkommande århundrade efter århundrade och under nära beröring med ett annat folk förstätt att bevara sina nationella sedvanor, sin nationella egenart. Även språket hava de i viss mån förstätt att skydda — holländarna förstå det, danskarna icke alltid.

A. H.

vid trafikmaximum. Vid provet av klaffen nedböjdes denna endast 15 mm., vilket var åtskilligt mindre än som beräknats.

Som en hel del arbeten emellertid ännu återstå att utföra är det osäkert när den nya bron skall kunna tagas i anspråk för trafik. I en framtid torde den nog i varje fall bli föremål för åtskillig utökning. Under sitt nuvarande första skede upptager den en enspårig järnvägslinje, en körbana för landsvägstrafik samt därutöver på konsoljärn en bro för uteslutande gångtrafik.

*

Till bild å sid. 71.

Mindre Dramatiska Teatern — f. d. Intima Teatern — framförde den 22 oktober sin första nyhet sedan den blev kunglig scen. Det var den ungerske författaren Karl Slobodas "*Porträttet*" som hade sin premiär och gjorde en obestriddlig succes. Stycket är en tre akter lång spirituell, kvick och underhållande konversation som helt igenom håller publikens intresse väckt, ehuru uppslaget ju är gammalt: konflikten mellan den tråkige mannen, hans charmant hustru och vännen i huset. Spelet var förträffligt. Fru Frida Winnerstrand som den ätråvärda hustrun var brilliant, charmerande, kvick och hjärtevinnande och herr Olof Winnerstrand var en utmärkt Don Juan och visade sig mäktig även den finare komediens fordringar. Herr Gösta Hillberg hade uppgiften att vara en uttråkig och ärelysten äkta man och skilde sig i stort sett väl från sin uppgift.

På 1840-talet grasserade vargarna svårt i Simonstorps socken, Östergötland, med anledning varav på en sockenstämma beslöts att anskaffa *vargnät* och skulle varje 4:dels gård bekosta vardera en famn. De nät som ännu finnas i behåll äro 7 st. om 6 meter vardera eller 42 meter tillsammans med en höjd av 1,80 meter. Dessa nät användes sista gången 1844 då de uppsattes vid ett pass som än i dag kallas för "*Trippatre*" invid Stora Breviks gård, vid vilket tillfälle 7 st. vargar skötes vilka inbringade 105 kr. Dessa medel användes då till reparation av orgeln i Simonstorps kyrka. Å vår bild äro endast tre nät uppsatta.

F. to. Steijertz, Simonstorp.

VARNÄT, en kuriositet i Östergötland.

Klisché: Bengt Silfverparns.

DROTTNING MAUD AV NORGE. *Kliché: Gode, Gbg.*
Efter ett nytaget porträtt av Aage Remfeldt, Kristiania.

Från sin sednaste stora forskare- och jaktfärd till Afrikas urskogar hemkom *prins Vilhelm* den 17 okt. med ordinarie nattsnälltåget söderifrån och mottogs på perrongen av sin fader konungen, hertigparet av Västergötland, prinsessan Märtha och prins Eugen. Bland övriga som kommit tillstädes för att hälsa prin-

Forts. å sid. 78.

ÄNKEDROTTNING LOVISA AV DANMARK.
70 år den 31 oktober.
Efter fotografi i dagarne tagen å Charlottenlunds slott.
Kliché: Bengt Silfverparre.

P. ossfoto. *Kliché: Bengt Silfverparre.*

PRINS VILHELMS ÅTERKOMST FRAN LÅNGFÄRDEN.
Könung Gustaf möter sin son vid Centralstationen i Stockholm

Foto. Sundberg, Kunta.

T. v.: Konungen på Haddebo i Närke; t. h. Jaktens ståtligaste älgjurr, skjuten av förste hovmarskalken friherre E. Rålamb.

Konungen jagade älg den 19 och 20 okt. tillsammans med sitt jaktsällskap på Kleva kronopark i Västergötland samt på Haddebo kronopark i Närke. På den förstnämnda platsen fälldes tre älgar och på den sistnämnda två. Att bytet icke blev rikare berodde på att kor och ungdjur icke voro föremål för jakt utan endast tjurarne.

Exkonung Ludvig III av Bayern avled den 18 okt. på slottet Sarvar i Ungern, där han den senare tiden varit bosatt. Förutvarande bayerske kronprinsen Rupprecht var närvarande vid sin faders dödsläger.

Den bortgångne, som var född 1845, besteg 69 år gammal den bayerska tronen, sedan landets sinnesvage suverän Otto 1913 skilts hädan. Redan tidigare hade Ludvig III som regent stått i spetsen för landets styrelse, i vilken egenskap han efterträtt sin fader prins Luitpold. Självt praktiskt anlagd ägnade han vid sitt övertagande av riksstyrelsen ett livligt intresse åt de samhällseliga angelägenheterna och deras lösning i praktisk riktning samt vann härigenom sitt folks förtroende och varma tillgivenhet. Under kriget var han

Kliché: Göts Bildbyrå & Klichéanstalt, C.

KONUNG GUSTAF PÅ ÄLGJAKT.

och hans son kronprins Rupprecht, berömd som härförare, bland dem vilka manade till uthållighet och modig kamp till det yttersta. Bekant är den tapperhet de bayerska armékårerna ådagalade och den stora andel de hade i de tyska segrarne. Konungens och kronprinsens stora popularitet hos det bayerska folket hindrade emellertid icke att 1918 års tyska revolutionsrörelse först kom till utbrott i Bayern. Konung Ludvig abdikerade frivilligt och överflyttade efter en tids vistelse i Schweiz till Ungern, där han ut-

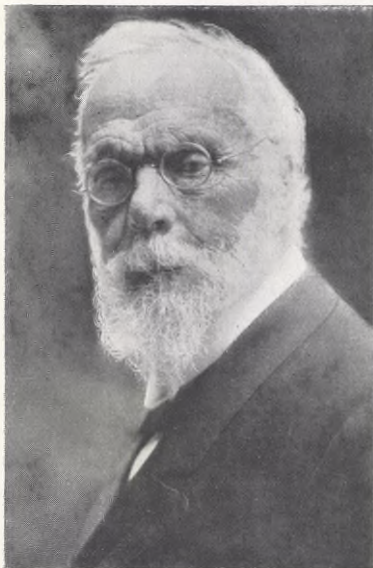
valde slottet Sarvar till sitt residens. Det har emellertid visat sig att de band, som binda bayrarna vid det folkära konungahuset, äro utomordentligt starka — ingenstädes i det tyska rikets olika delar är den monarkistiska rörelsen så kraftig som här. Den bayerska regeringens kondoleansskrivelse till kronprins Rupprecht utgör ett levande uttryck för den hängivenhet, med vilken konungadömet, trots landets nuvarande republikanska regeringsform, alljämt omfattas av det bayerska folket.

DEN I DAGARNE AVLIDNE EX-KONUNG LUDVIG III AV BAYERN I KRETSEN AV SIN FAMILJ. Längst t. h. stående äldste sonen, kronprins Rupprecht. — Foton tagen sommaren 1921. — Se porträtt å sid. 74. Efter fotograf. Kliché: Göts, Gög.

Ett verkligt förnämligt borgarhus i Stockholm, Brunkebergstorg 22, som uppfördes 1822 efter ritningar av antagligen en av dåtidens främsta arkitekter, Blom, har räddats från ett oförtjänt öde att rivas i det dess nye ägare, disponent E. Ahnfelt, innehavare av Ahnfelts gamla välkända plymfabrik, lätit det undergå en dyrbar och omfattande restaurering. Den lilla byggnaden i nyantik stil är otvivelaktigt det vackraste på hela platsen och alltså av stor betydelse att ha blivit bevarat. Det är även minnesrikt ur den synpunkten att enligt uppgift Jenny Lind någon tid bebott en av de övre våningarne och från hennes tid lär en ännu bevarad mycket vacker tapet härstamma. Ett annat minne från husets tidigare skede är en utsökt kakelugn från början av 1800-talet. — Den viktigaste restaureringen har övergått portalen, som är byggd av sandsten och med vackert snidade och järnbeslagna portar. Dessa sistnämnda hade under årens lopp försetts med ett tiotal övermålningar, som fullkomligt dolde de vackra ornamenten.

T. h.:

PAUL DEROU-
LÉDES MONU-
MENT I METZ
AVTÄCKT. Den
franske patrio-
tens staty har
rests å sockeln
till den av loth-
ringarne 1918
störtade statyen
över kejsar Fred-
rik III, vars
brons använts
för det nya De-
roulémonu-
mentet, utförd av
Ernest Dubois. Å
vår bild synes
krigsministern
Barthou hålla
högtidstalet.

EXKONUNG LUDWIG III AV BAYERN.
F. 1845. † 18 okt. — Efter senaste porträtt.
Text å sid. 73. — Kliché: Bengt Silfverparre.

EN PÄRLA VID BRUNKEBERGSTORG räddad från
vandalisering. — Efter fotografi. — Kliché: Bengt Silfverparre.

Vidst. bild: SVENSKA HANDELSKAMMARENS I LON-
DON NYA HUS, invigt av kronprinsen den 12 oktober.
Se bild och text i närmast föregående nummer.
Efter fotografi. — Kliché: Bengt Silfverparre.

Kliché: Bengt Silfverparre.

I Oberschwaben i södra Bayern ligger, omgiven av vidsträckt moss- och myrmarker den lilla byn Schussenried. Redan i själva namnet äro byns läge och naturförhållanden angivna; Schussen heter den lilla flod, som flyter igenom landskapet och ried är benämningen på en till mosse igengrundad sjö. Sedan 50 år tillbaka, då de första fynden här gjordes, tillhör platsen en av de mest bekanta fyndorterna för lämningar från den period i den europeiska kulturens utvecklingshistoria, som kallas stenåldern. Den mängd av en för trakten och tiden egendomlig lerkärlsgrupp samt de sten- och andra redskap, som under årens lopp kommit i dagen, vittna om, att dessa bygder redan under

1. REKONSTRUKTION AV ETT STENALDERSHUS från Schussenried utförd i "Landesanstalt für Vorgeschichte" i Halle.

2. HUS N:R 1. Bilden visar golvet undre, direkt på mossen vilande bjälklager, ytter- och innerväggen samt eldstäderna.

3. HUS N:R 2. Golvet undre bjälkskikt jämte förhallen. I bakgrunden hus n:r 3.

4. HUS N:R 3. Golvet och ytterväggen.

Kliche: Bengt Silfverparra.

gen spelar studiet av den mänskliga boningen en betydande roll. Och få sidor av mänsklig verksamhet torde ge ett sannare uttryck för en tids eller ett folks kulturella ståndpunkt än det sätt, varpå dess medlemmar förstätt att bygga och inreda sina hem. De enda hållpunkter, man hittills haft för bedömandet av husets utseende under stenåldern, hava varit de grundplaner, som vid upprepade tillfällen och på skilda platser blivit blottade. Alla försök, som gjorts att på grundvalen av dessa ge en bild av den

denna avlägsna tid ägt en talrik befolkning. Man har också vid upprepade grävningar i mossarna funnit pålar och stockar, vilka utgöra rästerna av den dåtida befolkningens bostäder. De undersökningar, som under ledning av den kände arkeologen prof. R. R. Schmidt i Tübingen under de sistförflutna somrarna företagits i mossarna vid Schussenried hava härtill bragt i dagen fynd, vilka kasta ett nytt ljus icke blott över förhållandena på denna trakt utan även över den europeiska stenålderskulturen över huvud, främst dess husbyggnadskonst.

Inom arkeologien såväl som inom folklivsforskning

yttre och inre gestaltningen kunna därför endast tillmätas ett visst sannolikhetsvärde. Tack vare det utomordentligt goda skick, i vilket de gjorda fynden vid Schussenried bevarats till våra dagar är det emellertid nu möjligt att i stället för den endast sannolika rekonstruktionen sätta en på iakttagelser vunnen bild av de byar och hus, inom vilka våra europeiska förfäder framlevde sitt dagliga liv under en tid, som ligger mer än 2000 år före vår tideräknings början.

Djupt nedsjunkna i mossen — eller riktigare, övervuxna av densamma — hava påträffats lämningar efter tvänne byar, vilkas hus, sedan det skyddande torvtäckte borttagits, framtråda i ett tillstånd, som om dess invånare endast för få årtionden sedan övergivit dem. Den omsorg, med vilken husen uppförts och inretts, och det arbete man nedlagt vid ombyggnader och förbättringar vittna om, att begravet hem även för dåtidens människor haft ett värde.

Hur såg då ett sådant hus ut och hur byggdes det?

Ute på myren, ett gott stycke från land valdes en lämplig plats av omkring 20—25 kvm yta. Här börjades byggandet med golvet. För att ge skydd mot den fuktiga marken utgjordes detta av tre olika skikt över varandra: underst lades tätt intill varandra kluvna stockar, däröver plankor, vilka betäcktes av ett lager stampad jord och lera. Väggarna bestodo av kluvna, oskalade trädstammar, som förts ned i marken vid golvet ytterkanter; upptill hölls de tillsammans av de tunga takbjälkarna. Invändigt äro väggarna beklädda med näver, som genom sin ljusa färg ge rummen ett ombonat och hemtrevligt intryck. Fönster saknades; i stället lämnades i gavlarnas övre del en trekantig öppning kvar, varigenom röken fick sitt utlopp. Av ingångarna finnas i ett par fall de omsorgsfullt utförda dörrposterna och trösklarna i behåll. Över det hela höjde sig det lätta, med säv och vass täckta taket, som likaledes, ehuru naturligtvis instörtat, blivit bevarat till vår tid. Marken framför huset var belagd med trädstammar bildande ett slags förhall, där husets folk kunde uppehålla sig vid utförandet av sina utomhussysslor; stundom utgjordes denna förhall av en över marken upphöjd plattform, som uppbars av i marken nedstuckna, upptill gaffelformiga bärpålar.

De flesta husen äro indelade i två rum, ett större och ett mindre. Det större rummet, som tydligen varit familjens vardags- och sovrum, innehöll den öppna härden, omkring vilken befann sig en med

björknäver betäckt sovbänk av jord. Det mindre rummet, som vi kunna kalla köket, ägde även en eldstad. Väggan mellan de båda rummen bestod i sin undre del av en låg jordmur, på vilken den av smala stavar och bark sammanflätade överdelen vilade.

Husen äro ordnade i rader utefter trånga gränder. Förbindelsen dememellan och med stranden uppehölls på spångar av utlagda trädstammar.

Även över våra träskbebyggares näringsliv giva de gjorda fynden upplysning. Små förråd av vete och hirs tyda på, att dessa sädeslag blivit odlade. Nötkreatur, häst och svin hölls som husdjur. Älg, hjort och råddjur utgjorde det viktigaste jaktbytet. Intrampade i lergolvet hava hittats skärvor av det sönderslagna husgerädet — stora och små ierkäril av olika form och med vacker ornering. Funna yxor och hammare av sten hava varit de redskap, med vilka byggnaderna uppförts. En ett stycke från byarna påträffad kanot eller ökstock visar, att man idkat fiske i den närbelägna sjön och även underhållit förbindelse med mera avlägset boende grannar.

Det är alltså en tämligen fullständig bild av en gången tids kultur, som härmed i en hittills okänd tydlighet träder fram ur mossarnas djup inför den forskande nutidsmänniskan. Den visar, att redan under dessa avlägsna tider befolkningen i Europa levde i ordnade samhällen med fast bosättning, drev åker- och boskapskötsel samt förfogade över en tämligen långt driven konstfärdighet, vilken är desto mer aktningvärd som det enda material, som vid redskapens förfärdigande stod till buds, var sten och trä. Såsom de övergivna bostäderna nu te sig, vittna de även om den kamp, dess invånare hade att föra mot den omgivande naturen. Mossens ständiga växande i höjden och det samtidigt stigande grundvattnet tvingade dem att upprepade gånger höja golvet och samtidigt bygga om stugan. Härigenom är det möjligt att urskilja olika byggnadsperioder med olika byggnadsätt, vilket för studiet av byggnadsättets utveckling blir av stort värde. Till sist blev dock striden för ojämn. Naturen segrade över människan. Slutligen måste den plats, som tjänat generationer till hemvist, övergivnas. Efter människans bortflyttning kunde mossens tillväxt ostört fortgå, tills den för närvarande bildar ett omkring två meter tjockt täcke, som döljande och skyddande till vår tid bevarat dokumenten över en sida i kulturens utvecklingshistoria.

Efter fotografen.

BRONSÅLDERS-HÄLLRISTNINGAR I SÖDERMANLAND.

Klitch: Göta Bildbyrå & Klichéanstalt, Gbg.

Den första säkert kända bronsåldershällristningen inom Södermanland påträffades i våras vid Berga säteri strax väster om Tuna

på sig. Nuvarande höjd över havet; utgör omkring 33 meter. Den omfattar ett flertal skepp med höga stävar och talrik be-

Forts. å sid. 78.

N. O. HOLM.
Stationsinspektör. Komm.-man.
Liatorp. — 65 år 30 okt.*

N. LARSSON.
Direktör. — Linköping.
60 år 14 okt.*

B. LINDELÖF.
Konsul. — Göteborg.
50 år 20 okt.*

C. J. B. SYNNERHOLM.
Hammästare. — Stockholm.
50 år 29 okt.

G. A. TERNBERG.
Telegrafkommissarie. — Häl-
singborg. — 60 år 30 okt.*

A. T. STRÖMBERG.
Kanaldirektör. — Trollhättan.
60 år 2 nov.*

J. F. I. SVEDBERG.
Överingenjör. Fil. dr. — Bil-
lesholm. — 55 år 31 okt.*

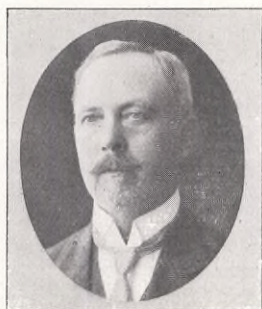
E. S. V. SPARRE.
F. d. Sjökapten. Amanuens. —
Sthlm. — 50 år 14 okt.

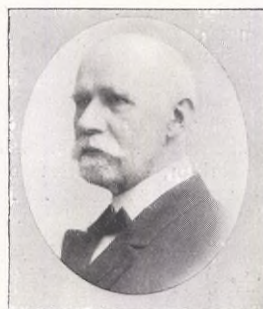
J. AHNFELT †.
F. d. Skolföreståndarinna. —
Landskrona. — F. 1834. † 16 okt.

G. JOHNSON †.
F. d. Skolföreståndare. — Göte-
borg. — F. 1845. † 11 okt.*

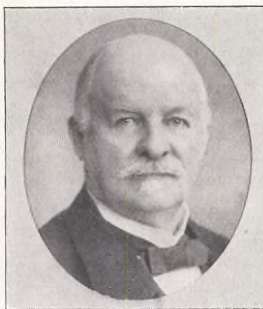
A. HASSELGREN †.
Redaktör. — Stockholm.
F. 1857. † 12 okt.*

J. O. HOLMDAHL †.
Borgmästare. — Karlskrona.
F. 1860. † 18 okt.*

E. D. BERLIEN †.
E. Provinsialläkare. — Sandvi-
ken. — F. 1857. † 16 okt.*

A. O. R. ENELL †.
Bankdirektör. — Stockholm.
F. 1858. † 16 okt.*

A. H. RAMSTEN †.
Fabrikör. — Norrköping.
F. 1862. † 13 okt.*

S. GRANDIN †.
Civilingeniör. — Boxholm.
F. 1882. † 10 okt.*

* Data á nästa sida.

Kildor: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre, Sthlm—Gbg.

E. J. KÖNIG †.
Kammarherre. — *Stockholm.*
F. 1841. † 17 okt.*

A. ÖLANDER †.
Överstenlöjtnant. — *Linköping.*
F. 1856. † 19 okt.*

NILS LARSSON. Efter stud. o. praktik i utl. tekn. ledare f. Tekn. fabr. Orplén i Linköping 90, styr-led. v. ombild. t. aktiebolag, senare såsom huvudled. verkst. dir.

BERNHARD LINDELÖF. Etabl. 94 firman Lindelöf & Co i Göteborg. Styr.-ordf. i Nyboholms a.-b. sdn 06, styr.-led. i Skand. Jute-spinn. o. väv.-a.-b. sdn 17, i Thorsten Brunius & Co a.-b. sdn 12. Sdn 13 chef i Försäkr.-a.-b. Skandias avd.-kontor. Österrik. vice konsul.

GÖRAN TERNBERG. Stud. 81, e. o. teleg. assist. 83, kommiss. av första kl. i Örebro 05, av kl. I A i Hällsingsborg 20. Stadsfullm. i Örebro 13—18, led. av drätselk. där 09—16, led. av styr. f. Nya elem.-lärov. f. fl. där 16—20.

AXEL STRÖMBERG. Utex. fr. Örebro tekn. skola 80, v. åtskill. järnv.-byggn., kajanjägg. m. m. 80—96, kontrollinsp. o. bitr. mekanik v. Nya Trollh. kanalbolag sistn. år, tekn. platschef (mekanik) 03, övering. v. Trollh. kanalverk 05, sdn 20 kanaldir. Led. av komm.-nmd 03—16, drät-

sehk. 16—19, ordf. 18—19, stadsfullm. sdn 16, ordf. i arbetslösh. o. hjälp-komm. sdn 14, ordf. i styr. f. badhus a.-b. sdn 20.

IVAR SVEDBERG. Avg.-ex. fr. Chalm. tekn. läroanst. 86, rit. o. konstruktör v. verkst. i in- o. utl. 86—90, bitr. gruving. v. Billesholmsverken 90, förestånd. f. gruvdriften där 94, övering. där o. vid Bjuvverken 96—02, vid samtl. Skån. stenkolsverk sdn 03. Administr.-chef f. Billesholms-, Ormas-torps o. Gunnarstorpsverken sdn 12. Landstingsman sdn 10. Fil. hed. dr. i Lund 18. Biografi o. helsid.-portr. ärg. XVI:17.

GUSTAF JOHNSON †. Folkskollär.-ex. 67, ord. lär. i Långaryd 68, i Göteborg 69, förestånd. f. Göteborg. avsnörningsskola 88, f. det i samband därmed utvärt. Göteborg. folkskolors barnhem f. gossar 04—14. Stadsfullm. 93—12, styr.-led. i Rädnd.-inst. skyddshem, led. av kyrkofullm. 91—19, kyrk-nomd 01—21; kyrkoråd sdn 08.

ANDREAS HASSELGREN †. Utg. fr. hand. inst. i Malmö 73, anst. v. dagspressen 75, red. av Förgät Mig EJ 1900 samt tillika tillf. medarbetare inom dags- o. skämtprässen. Har fr. tryck utg. ett par humoresksam., lustspel o. översättningar.

OTTO HOLMDAHL †. Stud. 79, hovr.-ex. 83, v. hvd. 86, stadsfogde i Karlskrona 90, rådmän där 91, tillika not. publ. 98, borgmästare där sdn 06. Ord. i styr. f. Blek. stadshypot.-fören. v. ord. i styr. f. Bank a.-b. Sveriges avd.-kontor, led. av spar.-styr. Led. av kyrkoråd. v. ord. i skolråd. Landstingsman sdn 10, på sin tid v. ord. i Karlskr. konst-fören. Styr. m. st. i Andresslögen. Led. av Riksd. A. K. 12—18.

EDVARD BERLÉN †. Stud. 78, med. lic. 02, prakt. läk. i Sandviken o. ex. prov.-läk. där sdn 03.

OTTO ENELL †. Utg. fr. Smedmans hand.-skola 75, anst. v. Sundsv. e. bank s. a., kassadir. o. styr.-led. i Västerb. e. banks avd.-kont. i Stockh. 95—98, kassadir. o. led. av centralstyr. i bank a.-b. Stockh.—Övre Norrli kont. i Stockh. 98—10. Verkst. dir. a.-b. Kreditbanken 19.

HUGO RAMSTEN †. Innehav. av A. H. Ramstens mek. verkstad i Norrk., etabl. 90. På sin tid stadsfullm., styr.-led. i hantv.-förs., saluhallen, hantverk.-borgerskapet, smidesmäst.-fören, stadsmissionsfören.

SVEN GRANDIN †. Utex. fr. Tekn. högsk. 11, anst. i a.-b. Vattenbyggn. byrån 12—18, sistn. år disp. i Motala ströms regler. fören. i Boxholm samt konsult. ing. v. Boxholms järnverks anlägggn.

ERIC KÖNIG †. Ujtn v. Västg. reg. 61, v. Svea Livg. 62, kapt. 77, avsk. fr. reg. 91. Kammarherre sistn. år.

ADOLF ÖLANDER †. Ujtn v. Livgren.-reg. 79, transp. t. Intend.-kären 93, major där 15. Reg.-int. v. Västermorl. reg. 89, fördr. snt. v. arméns int. fördr. i Stockh. 03, fästn.-int. i Boden 07, i armeförvalt. 11, fördeln.-int. v. II armefördeln. 13—19, öv.-ljtn. i res. sistn. år.

Forts. fr. sid. 72.

sen välkommen åter märktes general Gustaf Ugglä, ett flertal hovfunktionärer samt intima vänner till prinsen. Sedan den hemvändande i kungliga vänt-salen hälsat på alla de närvarande, anträdde färden till slottet genom täta folkskaror, som samlats utanför stationen och inne på perrongen.

Enligt vad som av prinsens uttalanden efter åter-komsten framgått torde resultatet av den 3-å 400 svenska mil långa färden, som tog sin början i Entebbe, huvudstaden i Uganda, få betecknas som mycket gott. I Kairo finnes av jaktbytet lagrade 1,000 däggdjur, 2,000 fåglar och 6,000 insekter. Av de förstnämnda torde de märkligaste vara en serie på 14 gorillor, den största som någonsin blivit hemförd till Europa och dessutom förekommer allt möjligt högvilt, till och med lejon. Det fotografiska material som hemförts torde också vara synnerligen värdefullt varjämte en av Svensk Filmindustris fotografer, Oscar Olsson, medföljt och upptagit en ytterst intressant film, som nog i sinom tid blir en sevärdhet på våra biografrafer.

Den hemförda djursamlingen kommer att i sin helhet överlämnas till Riksmuseum, för vilket den säkerligen blir av betydande intresse. Före den slutliga hemresan har prinsen under fjorton dagar legat vid Rivieran och rekreerat sig efter de strapatser resan förorsakat samt efter den sjukdom han nu i somras råkade ut för under resan.

Till bild å sid. 68.

Pansarbåten "Gustaf V", vilken som bekant bygges vid Kockums varv i Malmö, närmar sig nu sin fullbordan.

"Gustaf V" är en systerbåt till pansarbåten "Sverige", från vilken den skiljer sig endast ifråga om en del detaljer. Bland skilligheterna kan nämnas att "Gustaf V" är försedd med isbrytande förstäv i stället för den ramm "Sverige" har. Bestyckningen är däremot densamma för båda krigsartytgen, nämligen fyra 28 cm, åtta 15 cm samt sex 75 mm kanoner. Dessutom finnas två torpedtuber för utskjutande av 45 cm torpeder. Fartygets bepansring består av ett vattenlinjebepansar av 200 mm:s tjocklek midskEPS, successivt avtunnande till 60 mm i fören och aktern. Citadellpansaret har en tjocklek av 100 mm. Vidare är "Gustaf V"

försedd med två propellrar, drivna av ett turbinmaskineri, som utvecklar ca 20,000 axelhästkrafter och förlänar fartyget en hastighet av ca 23 knop. Angan till turbinerna levereras av 12 rörångpannor med en sammanlagd eldyta av 3,900 kv. Längden är 121,5 m. och största bredden 18,00 m. Slutligen är fartyget riggat med två master, försedda med gnistring, bestående av s. k. paraplyantennor. Den ombordvarande elektriska anläggningen betjänar icke blott de fyra kraftiga strålkastarna och ljusledningarna utan lämnar även kraft för manövreringen av kanonerna, till ammunitionshissarna, ankar- och förhållningsspelen m. m. Såväl befällets som manskapets hytter och samlingsrum äro rymliga och hållna i ljusa färger. Möblemanget är för undvikande av eldfara utfört i järn. — "Gustaf V" torde kunna införlikas med flottan redan före innevarande års utgång.

*

Den första mästerskapstävlingen i modern femkamp har ägt rum i Stockholm den 16—19 oktober under minimal anslutning i det summa tio deltagare slutligen anmält sig. De av Sveriges militära idrottsförbund arrangerade tävlingarna hade dock uppskjutits från augusti för att locka flera deltagare än som vid denna tidpunkt anmält sig. Bland deltagarna märktes emellertid först och främst olympiasegraren, löjtnant G. Dyrssen samt i övrigt de bästa bland dem som under senare år sysslat med modern femkamp. Tävlingsarna omfattade de i femkamp vanliga, terrängridning, duellskjutning, simning, värjåknik och terränglöping. Till att börja med låg Dyrssen främst men upphanns snart av löjtnant Bertil Gsson Ugglä, vilken efter värjåknikningen ryckte upp i första ledet där han också lyckades hålla sig kvar till det sista, med ovan angivna slutresultat. Löjtnant Dyrssen stannade som trea medan löjtnant G. O. Runö gick fram och belade andra plats. Enligt allmänna omdömet efter tävlingarnes slut var utgången en ny vacker och välförtjänt bedrift till de många föregående, som utmärkt löjtnant Uggläs idrottsmannabana.

Forts. fr. sid. 76.

manning av vilka det längsta och vackraste är ända till 1,48 meter långt. På mitten av ett skepp vilar en sol, vilket ger stöd åt teorin att sådana skeppsbilder, som det här är fråga om, utgörä ett led i solkulten. För att locka solen, som tänktes fara över himlavalvet i ett skepp, att skina avbildade man alltså skepp på klippor, belysta av den nedgående solen. Av stort intresse är likaså bilderna av två yxor med svängda skaft av vilka åtminstone den ena är utmärkt väl bevarad. På ömse sidor om yx-skaften finnes ett par små skålförmiga fördjupningar av omkring 5 cm. diameter, vilka varit föremål för offer i form av smörjningar.

Denna ristning som torde vara omkring 3500 år gammal utgör alltså den första bronsåldersristning i fast häll i Södermanland. En av Dybeck omtalad ristning på Källby ägor i Fors socken i Eskilstunatrakten har ej i sednare tid kunnat återfinnas.

Trött av en lång promenad i det gamla Köpenhamn — framför allt i det stämningsrika stycke Holland, som heter Christianshavn och dit turisterna vanligen icke hittar från Strøget's asfalt — läser jag i ett blad en artikel, som genast friskar upp mig och sätter mig i rörelse på nytt. Amager firar i dag sitt 400-årsjubileum! D. v. s. det är ju befolkningen som håller jubileum — den flata ön har naturligtvis funnits till mycket längre, vilket tydligt framgår av där gjorda stenåldersfynd. Men i oktober 1521 var det som Christian II — på tillrådan av den holländska Mor Sigbrit, Dyvekes moder — inkallade holländare från provinsen Vaterland för att efter sina metoder dyrka Amagers feta jord. Och det är avkomlingarna av dessa kolonister som i dag, klädda i gamla, från släktled till släktled ärvda dräkter, hålla fast i Store Magleby och Dragør.

Över Knippelsbro bär mig den elektriska vagnen långt ut genom det moderna Christianshavn, där den ena hyreskasärnen efter den andra erövrar den fruktbara jorden, medan ännu ett par gamla bondgårdar envist hålla sig kvar och trotsa det allt uppslukande odjuret, storstaden.

Jag har nyss läst, att här ute skall finnas ett gammalt minnesmärke, en lämning av det riktigt åldriga Köpenhamn, ett av den idoga handelsstadens numera jämförelsevis få historiska minnen från flere århundraden tillbaka, förbisett av dess egna döttrar och

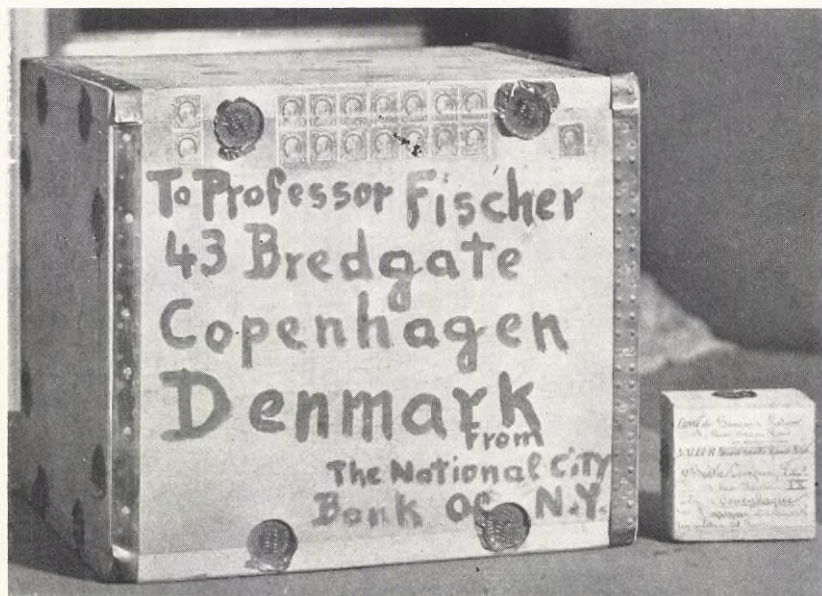
Efter fotografi.

DYVEKES GÅRD, ÖRESUNDSVEJ N:R 39.

Kliché: Göts, Gbg.

söner och aldrig uppsökt av turisterna, som vanligen icke hinner längre än till Strøget, Tivoli och Zoologisk Have. Härute skulle, efter vad tidningsnotisen berättade, ännu finnas kvar den gård, som kung Christian den andre — hemma hos oss kallad Tyrann — lät bygga åt sin högt älskade vänninna, den unga Dyveke... väl den vackraste gestalten bland Danmarks "okrönte drottningar" ... den blida holländska rosen, som förstod att söva till ro detta oroliga kungasinne, som drömde högt och stort, och vars opraktiska drömmar på historiens blad blivit så bitert missstolkade.

Mellan stillösa sexvånings hus söker jag efter den utlovade skatten, "den röda gården". När jag finner det nummer, varunder den inrangerats i storstadsleden — Öresundsvej 39 — står jag framför inkörsporten till en typisk skånsk bondgård: korsvirkeslängor med vita väggar och röda bjälkar och mossbelupet halmtak. Med riktiga hemkänslor hör jag mina steg eka i den låga porten, där spindlarne ha ett paradiset, och när jag så står på den kringbyggda gårdsplatsen ser jag mig storögt omkring.

Efter fotografi.

Kliché: Göts, Gbg.

DANSKA RADIUMFONDEN har i dagarna fått en sändning om 432 milligram radium från Amerika, värt omkring 250,000 svenska kronor. — Skatten låg närmast inpackad i 23 kapslar om 10 à 70 milligram vardera. — Närmast föregående försändelse omslöt av den mindre asken vid sidan av den vida större nu inträffade.

Efter fotografier.

ALLRA SENASTE MODER, lancerade i Paris vid mode-utställningen å Prix du conseil-kapplöpningarne i dagarne vid Longchamp.

Kliché: Gossé Rithyrd & Klichéanstalt, Gbg.

Med ens är jag långt, långt borta från det heta, surrande liv, som annars virvlar kring mitt huvud. Den vackra höstdagens sol är på väg att gå ner över en av de tysta vit- och röda längorna. Mitt på den kullerstensatta gården reser sig i guldgult skimmer en väldig halmstack, vid vars fot en stor svart huskatt sitter och spinner. Icke ett ljud höres härinne... bakom de låga fönstren i boningslängan skönjes icke ett ansikte... allt är vila och en höstkvälls djupa ro.

Och mitt framför mig ser jag, vad jag rest hit ut för att söka. Ett gammalt klumpigt tvåvåningshus i holländsk stil med grå väggar, fårade av hundratals rägnskurar och med ålderstigna röda tegel till tak, just i denna stund skimrande förgyllt mellan ålderdomens smuts av de sista strålarne från det sjunkande solklotet. Väggarne bukta ut och väcka föreställningen om gamla välfödda gummor i färglösa dräkter, och framför den fallfärdiga trappan håller en rad av åldriga popplar vakt.

Uppför den nötta sandstenstrappan går jag in i de låga rummen, där ännu ett par tunga, för längesedan kallnade ugnar tala om de fjärran dagar, då den härsklystna och kloka Mor Sigbrit framför den flammmande brasan lade råd om Danmarks och kung Christians öden och där säkerligen Dyvekes sköna ögon ofta lyst i tärfylld glans vid hjärtats bävande slag.

När jag kommer ut på andra sidan av den tysta byggnaden, där intet annat höres än väggsmedens knäppningar i de tjocka bjälkarne, ligger där en gam-

mal park och sover i det kalla höstljuset. Där slingra mörka, fuktiga gånger kring en damm, till mer än hälften igengrodd av hög och susande vass. Mitt ute på den lilla öppna vattenytan kretsas några stora, vita änder, och det behöves icke mycket fantasi för att i denna stund förvandla dem till stolta svanor, matade ur Dyvekes späda hand, medan hon i aftonens stillhet under viskande träd väntar sin herre och kunglige vän.

När höstkvällens vind sakta susar i den gamla dammens höga vass, tycker jag mig skymta dem där borta vid en krökning av den mörka gången... och det dröjer länge, innan jag kan slita mig bort från detta stycke medeltid för att åter låta mig bäras in till storstadens heta, bankande liv och skärande, konstlade kvällsljus.

Till bild å sid. 79.

Radiuminstitutet i Köpenhamn har i dagarne fått mottaga ett halvt gram av den i Amerika för institutets räkning inköpta radiumkvantiteten, för vars förvärvande en landsinsamling på sin tid anordnades. Insamlingen gav till resultat 1,477,429 kronor. Värdet av det nu av Radium Chemical Co i Pittsburg levererade partiet uppgår till 400,000 danska kr. Vikten utgjorde, noggrannt angiven, 432 milligram. Den dyrbara postförsändelsens öppnande försiggick med tillbörlig högtidlighet i närvaro av bl. a. professorerna Fischer, Gammeltoft och H. Bohr, dr. Chievitz m. fl. vetenskapsmän.

Skådespelerskan Hilda Borgström (biografi o. helsidesporträtt). — Konungen på älgjakt. — Prins Vilhelms återkomst. — Danske konungen vid Amager-jubiléet. — Teaterpremiärer i Stockholm. — Porträtt och bilder till dagskrönikan. — Veckans porträttgalleri. — Märkliga stenåldersundersökningar i södra Bayern. Av Nils Niklasson. — Dyvekes gård. Av Quidam Qvidamson.

Eftertryck av text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angivande av källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historietter gäller ovillkorligt förbud.